

1 Aanleiding en achtergronden

Op 28 januari 2014 hebben de gezamenlijke rekenkamercommissies Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan en Waterland het eindrapport "Grip op Gemeenschappelijke Regelingen" opgeleverd.

De centrale vraag van het onderzoek luidde:

Stelt de informatie die het college verstrekt de raad in staat om te bepalen of de deelname aan een gemeenschappelijke regeling bijdraagt aan het realiseren van gemeentelijke doelen en kan de raad zijn kaderstellende en controlerende rol op de juiste wijze vervullen? Anders gezegd: Kan de raad 'grip houden' op de gemeenschappelijke regelingen en daarmee op de uitvoering van de taken die de gemeente laat verrichten door die gemeenschappelijke regelingen?

Aanbevelingen

De aanbevelingen zijn op vier thema's onderverdeeld: Beleid, Organisatie, Uitvoering en resultaten

Beleid

1. Stel een nota Verbonden Partijen op, waarin tenminste de volgende punten zijn opgenomen:
  - Definiëring van (verschillend soorten van) verbonden partijen.
  - Wettelijke kader.
  - Gemeentelijk afwegingskader voor deelname aan een verbonden partij.
  - Kadern voor deelname in en sturing op de verbonden partij, inclusief kadern voor risicomanagement van verbonden partijen en kadern voor informatievoorziening vanuit verbonden partijen.
  - De wijze waarop de raad door het college en de eventuele raadsvertegenwoordiger(s) in een bestuur van een verbonden partij in staat wordt gesteld om tijdig keuzes te maken voor sturen en bijsturen en de wijze waarop het college zorgt voor ondersteuning van de raad en eventuele raadsvertegenwoordigers.
2. Zorg dat raadsleden goed geïnformeerd zijn over hun sturingsmogelijkheden op gemeenschappelijke regelingen (waar gaat men wel en niet over? Hoe kan men invloed uitoefenen?). Gebruik hiervoor, naast de Nota Verbonden Partijen, het introductieprogramma van de nieuwe raadsleden als natuurlijk moment, maar laat dit ook regelmatig terugkeren.

Organisatie

3. Stel voorafgaand aan deelname aan een gemeenschappelijke regeling en ter onderbouwing van de keuze voor of tegen toetreding een businesscase op, waarin in ieder geval de volgende punten zijn opgenomen:
  - Doelstellingen voor het betreffende beleidsterrein.
  - Governance.
  - Mogelijkheden tot uittreden.
  - Risico's.
  - Financiën.
  - Afweging van mogelijke samenwerkingsvormen (waaronder de gemeenschappelijke regeling) en overige mogelijkheden tot het bereiken van de doelstellingen, inclusief aanwijzing van het beste alternatief.
4. Creëer altijd een heldere mogelijkheid om te kunnen uittreden indien de samenwerking niet meer voldoende rendeert.

Uitvoering en resultaten

5. Maak periodiek heldere keuzes (en of) je wilt sturen:

- Waarop kunt je invloed uitoefenen? Met andere woorden: welke keuze momenten zitten er in het beleid van de gemeenschappelijke regeling en op welke wijze kan de gemeente hierop sturen?
  - Wat zijn de belangrijkste speerpunten vanuit de gemeente? Met andere woorden: op welke punten wil de gemeente invloed op het beleid van de gemeenschappelijke regeling uitoefenen?
6. Ruim tijd in voor het opdrachtgeverschap (vooral ook ambtelijk). Ook al is een taak in een gemeenschappelijke regeling 'op afstand' geplaatst, dit neemt niet weg dat zowel bestuurders als ambtenaren tijd moeten hebben om invulling te kunnen geven aan het opdrachtgeverschap.
7. Kies voor burgemeester en/of wethouder als afgevaardigden in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling en niet voor raadsleden. Burgemeesters en wethouders zijn immers ook als collegelid bekend met het besturen. Voor raadsleden, die in de gemeenteraad een andere functie hebben, is het besturen vaak een taak waar zij geen ervaring mee hebben.
8. Benut waar mogelijke de 'informele' sturingsmogelijkheden van de raad, via college en ambtelijke organisatie:
- Afstemming en gezamenlijk optrekken met andere gemeenten die parallelle belangen hebben, waar nodig in wisselende coalities, binnen het algemeen en dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling.
  - Ambtelijke afstemming tussen de gemeentelijke organisaties en ambtelijke organisatie van de gemeenschappelijke regeling.
  - 'Lobby' buiten de formele vergaderingen om.

Toetsing en evaluatie

9. Evalueer regelmatig of de gemeenschappelijke regeling nog aan het beleid van de gemeente voldoet en stuur hierop bij. Doe dit kernachtig en zonder al teveel (onnodige) ambtelijke en bestuurlijke inzet. Het gaat hierbij om drie verschillende toetsen:
- Toetsing van het functioneren van de gemeenschappelijke regeling aan het beleid van de gemeenten ten aanzien van verbonden partijen (monitoring van werking van de organisatie). Deze toets zou eenmaal per raadsperiode of minstens eenmaal per zes jaar moeten plaatsvinden.
  - Toetsing van het functioneren van de gemeenschappelijke regeling aan de beleidsdoelstellingen van de gemeente (monitoring van werking van beleid). Deze toets zou elke jaar of minimaal eens per twee jaar moeten plaatsvinden.
  - Toetsing of het bestaande beleid (ten aanzien van verbonden partijen en vakinhoudelijk beleid) nog wel voldoet c.q. gewenst is (evaluatie van beleid). Deze toetsing zou eenmaal per raadsperiode of minstens eenmaal per zes jaar moeten plaatsvinden.
10. Geef heldere signalen aan de gemeenschappelijke regeling en aan de andere deelnemers over de tevredenheid betreffende het functioneren van de gemeenschappelijke regeling. Vraag deze helderheid ook periodiek van de andere deelnemers.

Bestuurlijke reactie college

Het college heeft op 15 november 2013 een bestuurlijke reactie gegeven op het rapport. Het college geeft aan dat zij kennis hebben genomen van de aanbevelingen en hebben besloten hieraan uitvoering te geven.

Verder geeft het college een opsomming van de huidige stand van zaken. Het college stelt dat zij door middel van de P&C documenten al invulling geven aan het uitgangspunt van een businesscase. Daarnaast stelt het college dat raadsleden de mogelijkheden hebben om via officiële vergaderingen én (informele) informatiebijeenkomsten van de diverse gemeenschappelijke regelingen om op de hoogte te blijven van de activiteiten van deze gemeenschappelijke regelingen.

Raadsbehandeling

De raad heeft het eindrapport besproken tijdens de raadsvergaderingen op 19 juni en 2 oktober 2014. Tussen deze beide raadsvergaderingen is een toelichting op het rapport gegeven door de rekenkamercommissie.

Tijdens de bespreking op 2 oktober is aangegeven dat er in het kader van het bestuurskracht onderzoek een workshop gegeven kan worden over hoe om te gaan met gemeenschappelijke regelingen. Er hebben twee workshops plaatsgevonden. Daarna is op initiatief van D66 een werkgroep vanuit de raad gestart. Deze is tot op heden een keer bijeen geweest.

In het eerste kwartaal 2016 is ook een workshop "Grip op GR-en" gehouden. Op de agenda van de raad staat het agendapunt: "Actieve informatie van het college en vertegenwoordigers in gemeenschappelijke regelingen".

2 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is om te onderzoeken in hoeverre:

1. De raad en het college de aanbevelingen hebben overgenomen.
2. Het college de toezeggingen die zij in de bestuurlijke reactie van 15 november 2013 heeft aangegeven zijn nagekomen.

3 Onderzoeksresultaten

Wij zijn het onderzoek gestart met een enquête onder de raadsleden en een interview met de voorzitter van de werkgroep die als doel heeft de nota verbonden partijen te actualiseren.

De enquête is uitgezet onder de raads- en commissieleden. In totaal zijn 30 enquêtes uitgezet. Wij hebben er vier retour ontvangen. Dat is een teleurstellend aantal.

De algemene conclusie van de vier ingevulde formulieren is dat men voldoende (be)grip heeft op de gemeenschappelijke regelingen en geen behoefte heeft aan extra informatie/inzicht hoe meer grip te krijgen is op de gemeenschappelijke regelingen.

De resultaten van de enquête treft u in bijlage 1 aan.

Uit het interview met de voorzitter van de werkgroep blijkt dat er nog geen acties zijn ondernomen om tot actualisatie te komen van de nota verbonden partijen. Een kort verslag van het interview is opgenomen in bijlage 2.

4 Conclusie

Gelet op de beperkte respons lijkt een verder onderzoek naar de aanbevelingen niet zinvol. Daarnaast heeft de raad ons verzocht een onderzoek te starten naar de Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland.

De centrale vraag van het oorspronkelijke onderzoek is als volgt samengevat: Kan de raad 'grip houden' op de gemeenschappelijke regelingen en daarmee op de uitvoering van de taken die de gemeente laat verrichten door die gemeenschappelijke regelingen?

Op basis van het evaluatieonderzoek concluderen wij dat degenen die de vragenlijst hebben ingevuld deze vraag positief beantwoorden en nemen aan dat voor degenen die de vragenlijst niet hebben ingevuld ofwel het onderwerp onvoldoende interesse heeft ofwel dat ook zij van mening zijn dat er voldoende grip is op de gemeenschappelijke regelingen.